

Almosetti
1920

SOCIETATEA FEMEILOR ROMÂNE

CONFERINȚA ȚINUTĂ LA ATHENEU IN ZIUA DE 27 FEVRUARIE 1906

PORTRÉTELE

LUI

MIHAI-VITEAZU

DE

CONST. V. OBEDEANU

MAGISTRAT

„Un vultur negru și foarte mare, luându-și sborul de pe muntele vecin, numit Piatra-Craiului, pluit căt-vă timp în aer pe d'asupra taberii și apoi se aruncă cu multă iuteană d'asupra corbului fântâns al prințului ardelean“.

Nicolae Bălcescu.

EX LIBRIS

BUCURESTI
INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-OR ION ST. RASIDESCU
16, STRADA DOAMNEI, 18
1906

Biblioteca Centrală Universitară
BUCHARESTI
a 16762
nventar 784373

BIBLIOTECĂ CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
COTA 16762

B.C.U. Bucuresti

C784373

PORTRETELE

LUI

MIHAI-VITEAZU

СТЕМЯ СЕЛОЯ ТЯСІ СОЯДАНС ЯЛVI МІНАІ-УІТСЯ2VІ

CV

IS. C. A. L. I. T. V. A. A. S. A.

I

LVATĂ DIN HAI SOYUZ DE LA
1880, 27 IULIE, EA DOMN
AL TEOREI ROMÂNESTI,
MOLDOVEI SI BACAU VLI
PENTRU MĂNĂSTIREA
BISTRIȚA, [ORIGI: LA
RĂHÎIYA STATULUI].

LVATĂ DIN HAIȘOVVL
DE LA IĘZ, 27 MAI
PENTRУ EPISCOPIA
BVECVLVI [A]RCHIYA
STATVLVI].

PRECUVÂNTARE

M'am hotărît să dau tiparului această lucrare, pe care am avut onoarea s'o dezvolt mai întâiu prin conferință, la Atheneu, în ziua de 27 Februarie, 1906 —; Intâmplările ce au urmat d'atunci m'au făcut să cred că această publicațiune va fi bine venită.

Ziceam, în conferință, că 'n niște momente atât de mari din viața poporului român, când vom sărbători al 40-lea an de domnie glorioasă al celui dintâi Rege român, M. S. Carol I, și al 1800-lea an de viață în Dacia, gândurile să ne fie îndreptate către Împăratul Traian și Domnul Mihai, căci ei intrupează în istoria națională cea mai desăvârșită idee a românismului — cel dintâi pentru că ne-a intemeiat, cel d'al doilea fiind că ne-a stăpânit pe toți, de peste munte și dela Dunăre, la un loc.

Avem dreptul să ne mândrim nu numai de trecutul dar și de prezentul nostru, acumă când România, treizeci de ani dela războiul pentru neatârnare, douăzeci și cinci de ani dela înălțarea țării la rangul de regat, sărbătorește pentru primul nostru Rege, 40 de ani de domnie îmbelșugată de mari trofee de războaie, iubire din partea întregului popor românesc, și onoruri din a întregei străinătăți.

Acumă toată suflarea românească a ținut să încununeze această mândră ocârmuire, printr'o expoziție a întregei activități a geniului nostru național. Noi aceștia de sub coroana de oțel, am fost chemați să fim martori la niște zile atât de mândre, primind aci sute și mii de Români, din Transilvania, Banat, Bucovina, Basarabia și Macedonia, lucitoarele pietre din coroana Basarabilor de altă dată, pentru a ne îmbrătișa, împărțind d'opotrivă mărirea întregei români și încinându-se la Rege.

Ca amintire a acestor mari serbări naționale, am crezut bine să dau tuturor Românilor portretele lui «Mihai al nostru» cel care odată ne-a strâns o clipă sub al său scut, făcându-ne o mare de Români de la Nistru până la Tisa și la Dunăre, închiși în acest circuit al încântătorului Ardeal.

Const. V. Obedeanu.

București, 1906 Noemvrie.

CONFERINȚA DELA 27 FEVRUARIE 1906

ȚINUTĂ LA ATHENEU

Doamnelor,

Domnilor,

Mă încchin până la pămînt, înaintea femeilor române, cari s'au îndrumat p'această mândră cale, de au pus temelia acestei societăți, pentru a împlântă în sufletele fiicelor lor aceste înălțătoare simțiminte de iubire, a culturii, istoriei și literaturii neamului românesc.

Văzându-vă astă seară, într'această sală, v'aduc cele mai adânci ale mele mulțumiri; nu doară pentru căți venit să m'ascultați pe mine, n'as merită eu o aş mare onoare, dar pentru căți venit, cum vine în totdeauna românul voios, când e vorba să vază răsărind din adâncul intunerecului marile umbre ale trecutului, sau să asculte despre vr'un strălucit fapt național.

Astăzi, Doamnelor și Domnilor, Români din toate unghiuurile țerei, vor serbători al 40-lea an de domnie glorioasă și rodnică al celui d'intâi rege român, M. S. Carol I; astăzi toată suflarea românească dela Sarmiseghetuza și până 'n văile cele mai îndepărtate ale Pindului, va sărbători al 1800-lea an de când marele împărat Traian a învins pe regele dac, Decebal și a transformat Dacia în provincie română, astăzi se vor împlini 18 veacuri, de când noi Români, trăim într'aceste câmpii ale Daciei străbune.

Astăzi, în niște momente atât de mari în viața unui popor, mintea să ne fie îndreptată către doui eroi ai Românismului: **Impăratul Traian și Domnul Mihai**.

Cel d'intâi, pentru că a întemeiat neamul românesc, iar, cel de al doilea, pentru că a îndeplinit visul tuturor Românilor, reunind trei țări de o aceiaș turnătură: **Tara Românească, Moldova și Transilvania**, sub un singur standart și o singură pavăză.

Astăzi când vom vedea ridicându-se la Galați^{*)} monumentul acestui al nostru Impărat, care ne va reaminti mândra sa columnă de pe piața Romei, și pe cel al lui Mihai-Viteazu din câmpia dela Călugăreni,

^{*)} Când am ținut conferință în 27 Februarie 1906, era vorba să se ridice acest monument la Galați, astăzi însă s'a inaugurat la Brăila.

numele și faptele lor să ne slujească de pildă, la conștiința gîntei noastre și la întărirea sentimentului unității noastre naționale! Pentru că Traian și Mihai-Viteazu sunt în istoria noastră, înfățișarea cea mai desăvârșită a româniei!

Ați venit, Doamnelor și Domnilor, să ascultați câteva cuvinte, din nevoieasa mea rostire, despre: **portretele lui Mihai** al nostru, făcute de pictori și sculptori vremurilor de atunci, ca să vedem în urmă, cu toți, care dintre toate acestea, este cel mai bun și se apropie mai mult de chipul marelui voevod.

S'a vorbit în istoria noastră națională, de geniul său militar și politic, de războaiele sale, de firea lui și de jalnica lui moarte.

Părintele istoriei Românilor, Bălcescu, cu pana-i măestrită, l-a descris în al său cap de operă ¹⁾ semet, trufaș și viteaz, după cum s'a purtat în viață și la moarte, și ni l-a lăsat de-a pururea!

Înfățișarea lui și faptele lui înflăcăraseră întru atât pe căturarii contemporani cu dânsul, că mai toți l-au cântat din lyră și 'n prosă.

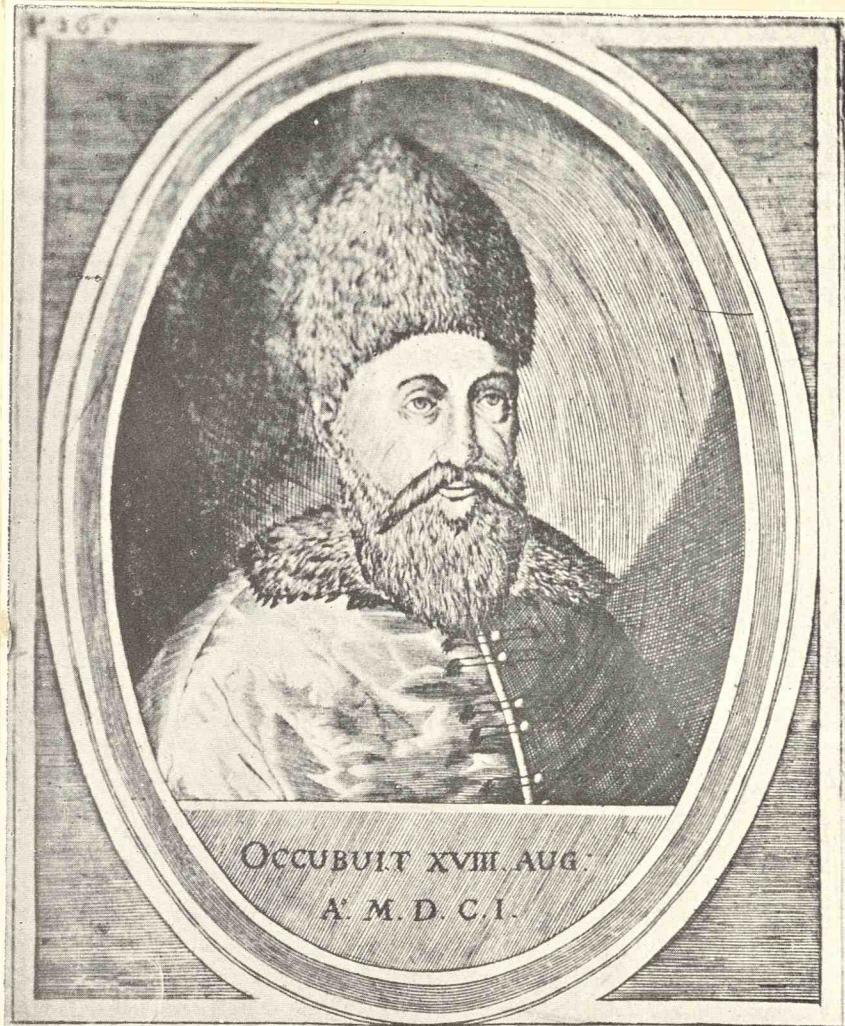
Balthazar Walther, silesianul, în 1597, fiind oaspetele Domnului în palatul dela Târgoviște, îl descrie în toate vitejile sale, servindu-se și de cronica pământeană a «Marelui Logofăt Thudosie», sfetnicul lui Mihai.

Vistierul Domnului, Stavrin, măslanianul din Delvin, fiind închis de Unguri, în cetatea Bistrița, după asasinatul dela Turdă, ca închinare memoriei stăpânului său, scrie o elegie în versuri, noaptea la lumina stezelor, arătându-l ca pe o făptură extraordinară în virtuți și vitejii, asemuindu-l cu Leul și Balaurul.

Dar care istoric străin, neamului și pământului nostru, nu și-a înălțit povestirea, când a scris despre acest erou?

De sigur că pentru noi Români, o lucrare care să ne vorbească despre chipul lui, un portret autentic, care să ni-l înfățișeze, aşa după cum ni-l închipuim noi, după faptele sale vitejești, sau după cum ni-l arată istoriografi timpului, frumos și câte odată cu o privire melancolică, ar fi neprețuit, căci el al nostru a fost, el pentru noi a trăit și ne-a slăvit numele, în cele patru părți ale lumii, el pentru noi a perit!

¹⁾ Istoria lui Mihai-Viteazu.

MICHAEL WEYWODT
AUS DER WALACHEY.

MIHAI-VITEAZU

Portretul No. I din cartea lui «Ieronim Orteliu, Augustanul»
† 1616 «Cronologia și luptele dintre Turci și Unguri dela 1395 până 'n timpul
său», în şease edițiuni; 1592—1620.
Făcut de gravorul «Ioan Sivmaher» din Nuremberg.

Edițunea Const. V. Obedeanu.

ISTORICUL PORTRETELOR

I) Cel dintâi istoric care s'a ocupat de portretele lui Mihai, a fost invățatul Anton Kurtz, din Transilvania, în veacul al XIX-lea; care în magazinul istoric al lui Balcescu, în vol. II, la pag. 371, într'un articol intitulat: *Portretul lui Mihai-Viteazu*, vorbește de trei chipuri ale Domnului, și anume: de cel din carteia lui „*Ieronim Orteliu, Augustanul*“, vestitul istoric, care muri în 1616, autorul „*Cronologiei și luptelor dintre Turci și Unguri dela 1395 până în vremea sa, cu diferite stampe lucrante de incisorul în aramă Ioan Sivmaher, nurnbergian*“. Această carte rară, Orteliu, o tipări în sease edițiuni, prima în 1592 și ultima în 1620 posterioară morței sale.

In ediția III-a, și cele următoare, se vede portretul lui Mihai, lucrat într'o stampă foarte fină de acest gravor, Ioan Sivmaher ¹⁾. Anton Kurtz presupune că Sivmaher gravase chipul lui Mihai după portretul în ulei, ce l-ar fi făcut pictorul italian, *Nicolă Kreteanul*, ce se află în Alba-Iulia, pe când Mihai mersese acolo; — tot Kurtz presupune că poate l-o mai fi gravat după portretul în ulei al Cardinalului Malaspina; dar ambele portrete, atât al lui *Nicolă Kreteanul* cât și al lui *Malaspina*, până în prezent nu s'au descoperit, poate că ei nici nu au pictat pe Mihai, — aşa că aceste supozitii nu sunt decât închipuirile istoricului Kurtz, neștiindu-se sigur după cine a gravat Sivmaher chipul lui Mihai. S'ar putea presupune că poate și zugravul *Petre Armeanul Grigorovici*, „*Petrus Ormeny*“ cum îl numesc documentele străine, să fi pictat pe Mihai, fiind contemporan cu Domnul, și pe lângă că era zugrav, mai era și un diplomatabil, având dese solii pe la curțile străine.

Ori-cum, acest portret, pare mai mult o fantazie, căci aci Domnul are aerul foarte bătrân, când se știe că el a murit la 43 de ani. Copie de pe acest portret a dat d-rul Maer, muzeului din București. (Vezi portr. No. 1).

II) Al doilea portret reprobus tot din lucrarea lui *Orteliu*, din catalogul său de stampe, e acela lucrat de gravorul „*Widenman*“ din 1651; aci Mihai e îmbrăcat într'un costum unguresc, un dolman cu brandenburguri, și căciula de nemeș pe cap; se vede o fantazie a Maghiarilor, căci poate a fost gravat după o stampă, în timpul ce devenise stăpânul Transilva-

¹⁾ Vezi vol. II, Mag. ist., pag. 374 după Orteliu.

niei; în josul lui se citesc cuvintele latinești „*Fide et Constantia*“. (Vezi portretul No. 2).

III) Alt portret e cel din cartea istoricului *Ion Biseliu „Mădula istorică a făptelor strălucite din timpul nostru“ tipărită în 1657*; Biseliu luase acest portret dela contemporanul său, *Dominicus Custodis*, autorul publicațiunii „*Icoanele bărbaților faimoși*“ tipărită în 1559¹⁾). Acest portret e lucrat de sculptorul «J. A. Boener» fiind numele său gravat chiar pe dânsul. O copie e dăruită de răposatul A. Papiu, bibliotecii din București. Domnul poartă un costum cam turcesc și chipul e bătrânesc. (Vezi portr. No. 3).

IV) Alt portret al lui Mihai e cel gravat pe moneda de aur, de 10 galbeni, ce se află în muzeul imperial din Viena și bătută în 1600. Pe dânsa stă inscripțunea în latinește («*Michael Walachiae Transalpinae Waivoda Sacrae Caesarae, Regiae, Majestatis consiliarius, per Transilvaniam, locumtenens, cis Transilvaniam, Partium eius super exercitu generalis capitaneus A Deo vigilantia virtute et armis victoriam nactus 1600*»). Mihai Voivodul Valachiei Transalpine, consilier al M. S. Sacre Cesare regale, în Transilvania locțiitor, și dincolo de părțile Transilvaniei, cel dintâi general, și care a trăit în 1600, având dela Dumnezeu vigilanție, virtute și victoria aramelor. Această monedă a fost bătută de Mihai, după victoriile sale, reputate pe câmpiiile dela Alba-Iulia, în acele momente când visul tuturor Românilor devenise o realitate, intrupată, în Marele Domn. Un exemplar a acestei frumoase monede de aur, e și în colecțunea Academiei Române. (Vezi portr. No. IV).

V) Alt portret al lui Mihai e al unui gravor anonim, care se asemănă cu al sculptorului *Ion Orlandi, italian* și de care vom vorbi mai la vale. Acest portret arată pe Mihai imbrăcat într'un costum la fel aproape cu celul al lui *Dominicus Custos*, chipul e asemenei bătrânesc și în afară de cuvintele generice ce se văd la toate portretele „*Michail Domnul Valachiei*“, „*Mich palatinus Valachiae*“, între altele, se mai citesc și versurile (*Si Deus vellet Dacorum hic cella Michael Eximeret Turcoe, libera tota jugo*). Acesta e Michai care poate îndată va putea măntuī pe toți locuitorii Daciei de jugul Turcului. (Vezi portretul No. V).

VI) Portretul sculptorului italian *Ioan Orlandi* se asemănă cu cel anonim; el reprezintă pe Michai însă cu capul gol, figura tot ca la cel anonim, bătrână și lungăreață: diferența e la îmbrăcăminte; aci Domnul poartă pe piept o «lorică» (cuirasse), în mâna dreaptă ține topuzul și la coapsă, cu cea stângă, sabia. În susul stampei e gravată o cetate cu trei turnuri, iar fundul cadrului reprezintă un câmp de bătălie cu o sumă de cavaleri înarmați cu lânci și săbii, luptându-se. În josul său se citesc cuvintele «*Michael Vaivoda della Valachia il quale prese la cità di Nicopoli ne la Bulgaria l'anno 1598*» (Mihai Domnul Țării Românești care luă cetatea Nicopoli în Bulgaria în anul 1598. «*Ión Orlandi forma in Roma*»). Vedem că insuși inscripțiunile indică pe autor și timpul când portretul a fost făcut.

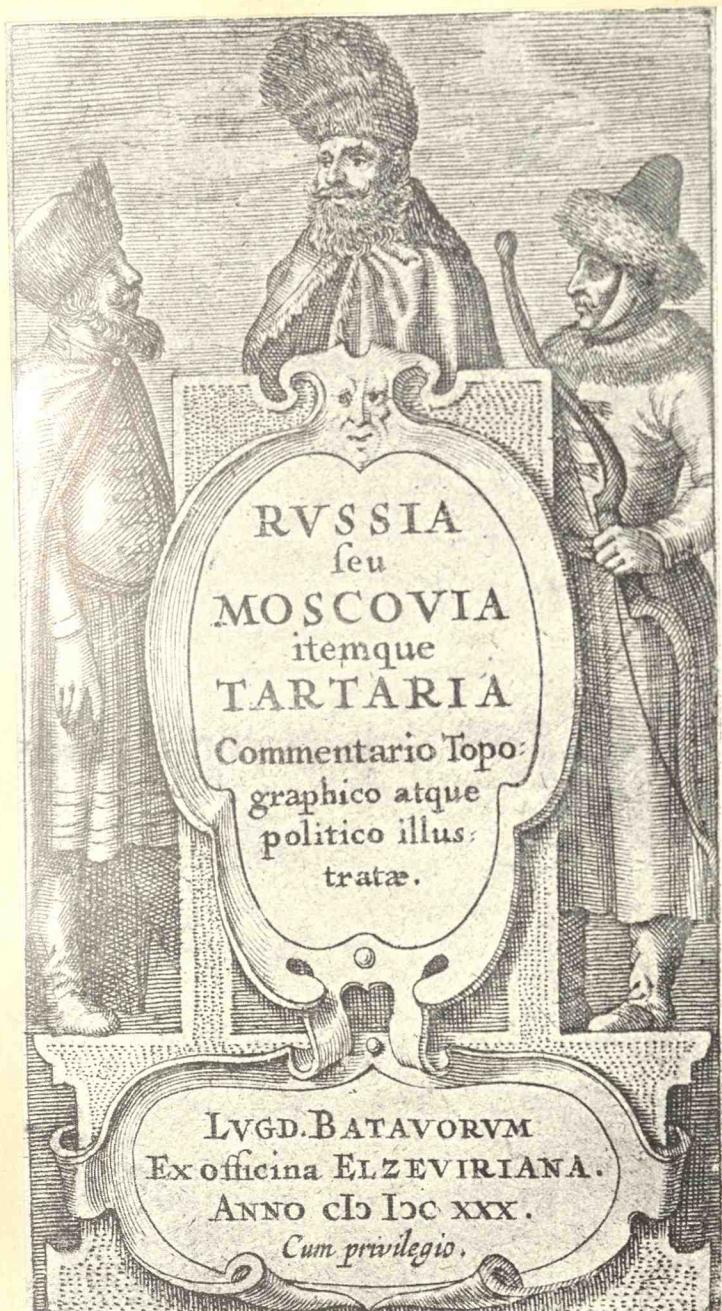
¹⁾ Vezi în Mag. ist. p. 377, vol II.

MIHAI-VITEAZU

Portretul No. VIII făcut de sculptorul împăratului Rudolf, «Aegidiu Sadeler» la anul 1601, în orașul Praga, după natură, când Mihai a fost acolo. Stampa se găsește în albumul colecționii de bărbați iluștri, ai Transilvaniei, în cabinetul de stampe din Paris.

Edițiunea Const. V. Obedeanu.

MIHAI-VITEAZU

Portretul No. IX din carteia lui Ioan Botero: «Istoria politică și topografică a Rusiei, Moscoviei și Tartariei», tipărită la Londra la anul 1630 în oficina elzeviriană. Gravorul este anonim.

Edițunea Const. V. Obedeanu.

Acest portret al lui Mihai, e foarte important căci e singurul care ni'l arată cu capul gol, dintre toate căte avem. (Acest portret se găsește în cabinetul de stampe dela Paris) ¹⁾. (Vezi portretul No. VI).

VII) Un portret care se asemăna cu unul dintre cele mai bune, cu al lui Sadeler, e acela al gravorului *Franco*; acest portret e identic cu al lui Sadeler, dar gravat mai slab, are inscripțiunile ca și al lui Sadeler, în plus cuvintele: „*Franco forma*“ indicându-se și vîrsta Domnului de 43 ani. (Vezi portretul No. VII).

Aceste portrete, Doamnelor și Domnilor, pe cari am avut onoarea să vă arăt până acum, parte din ele le văzuse nemuritorii *N. Bălcescu* și *Alex. Golescu* în cabinetul de stampe dela Paris, după cum ne arată în *Condica colecțiunii pentru Transilvania* și nu le lăsase o impresiune tocmai bună, pentru că nu eră Mihai, acela după cum și-l închipuiau ei, după descrierea istoriografilor timpului.

VIII) De odată însă deteră peste o altă stampă. Bălcescu zice că amândoi strigără atunci: «Acesta este!» ²⁾ Cuvintele gravate în susul și josul stampei le întără și mai mult convingerea, căci iata ce se citește: («Michael Vaivoda Walachiae transalpinae utraque fortuna insignis et in utraque eadem virtute Aet XLIII.» „Cum priul S. Caesarae Maestatis, tanti facit nomen Christi, Maiestatem Caesaris, remp, Cristianiam, et Ecclesiae, sub Pont, Max, concordiam: Sui prodigus publicae devotus saluti: etiam si dira omnia et diri adversarentur: Ficta obruens factis. „Maestatis Sculptor Aeg Sadeler ad viyum delineavit et D. D. Pragae M. D. C. I.) adică: „Mihai Domnul Țării Românești strălucitoriu în norocire și în ne-norocire și virtuos în amândouă, în vîrstă de 43 ani. Care stimă numele lui Hrist, Maestatea imperatorul, republica creștină și concordia biserică, sub Marele Pontifice, încât pentru binele public nu-și crucea nici ființă sa, purcede înainte fără temere chiar și dacă s-ar împotrivi toate puterile Iadului, prin faptele sale a întrecut plăsmuirile poetice; lucrat de Aegidius Sadeler, sculptorul M. S. imperiale, ce l-a desemnat după natură și l-a dedicat. Praga anul 1601.

Bălcescu adaugă: „Acest portret făcut la Praga unde Mihai fu primit „cu mare entuziasm, după mărturia istoricului Orteliu ³⁾; făcut după natură „chiar de sculptorul împăratului, fără îndoială e cel mai adevărat și mai „bine nemerit. Gravura e cât se poate de frumos făcută, și astfel cum nu „s-ar putea mai bine face. „Fisionomia Principelui corespunde înțocmai în „chipuirii celor ce au studiat caracterul acestui bărbat extraordinar. Figura „e slabă, melancolică, serioasă și cam aspră; în tot foarte frumos și cu „multă expresiune. Pe spate poartă o manta albă cu gulerul de blană și „în cap o gugumană; fericiți de această prețioasă găsire, noi hotărîram

¹⁾ Un mic desen în copie a făcut Alex. Em. Florescu pe când să găsească ca student la Paris; care azi e în posesia fizice sale, d-na Ana Odobescu. O stampă ca cea dela Paris e în posesia Academiei române dăruită de d-l Sturza-Miclăușeni de pe care am scos eu reproducerea de aci.

²⁾ Mag. ist. vol. 4, pag. 125.

³⁾ Orteliu era istoriograful împăratului Rudolf.

„îndată a ne deșertă ușoarele noastre pungi spre a stampă după dânsa „o gravură frumoasă și credincioasă și a da în admirarea Românilor ade-văratal portret al eroului lor“¹⁾. De sigur că această stampă entuziasmă pe Balcescu și Golescu, atunci în 1847, căci ea era descoperirea cea mai prețioasă din toate celelalte stampe ale lui Mihai, de cari am vorbit mai sus, pentru că reprezentă pe Mihai într-o gravură lucrată de un mare artist și după natură. (Vezi portretul No. VIII).

IX) Un portret al lui Mihai cu totul necunoscut este încă acela din rara carte intitulată „Rusia seu Moscovia itemque Tartaria commentario topographicō atque politico illustratae“ (Lugd Battavorum ex officina Elzeviriana Anno CTO TCO XXX cum privilegio“). Istoria politică și topografică a Rusiei, Moscoviei și a Tartariei, tipărită în *Londra la anul 1630 in officina elzeviriană*. Pe pagina acestor cuvinte, la mijloc, se vede chipul lui Mihai care se asemănă și la figură și la îmbrăcăminte cu cel al lui Sadeler; în dreapta Domnului stă un sfetnic care după costum este un Român, iar în stânga un militar, arcaș.

La pag. 181 a acestei cărți se vede numele autorului pentru Rusia numai, și care este *Ion Botero* („Haec, ex Ioannae Botero à Iusto Reichenbergh expressa hic addenda duximus ne Lector frusstrae defideraret superiorum auttorum de Moscorum republ. judicium“). Iar la pag. 182 se vede că autorul descrierii Tartariei și celorlalte țri a fost *Mihail Lituani* („Excepta è Michalonis Lithuani fragmentis de moribus Tarlarorum“).

La pag. 247 se începe descrierea Moldaviei, Valachiei și Basarabiei („Moldavia seu Valachiae inferioris pars quae alium Bessarabiae dicta fuit“). După cum vedem autorul acestei edițiuni, tipărită în 1630, a socotit că figura lui Mihai era universal cunoscută în acele timpuri și astfel l-a pus între doui militari spre a glorifică și mai mult eroismul său.

Acest exemplar al rarissimei cărți îl are d-l Dimitrie Florescu, primul președinte al trib. Ilfov, cumpărat de d-sa cu mare cheltuială. (Vezi portretul No. IX).

Toate aceste portrete, Doamnelor și Domnilor, pe cari am avut onoarea să vă arăt până acum, au fost stampate, adică luate de gravori, și dintre toate ale lui Sadeler numai, făcut după natură.

Un portret al lui Mihai, însă, lucrat în ulei și după natură, de un pictor însemnat al timpului, nu aveam până mai anii trecuți.

X) În vara anului 1892 însă, d-l Dimitrie A. Sturdza vizitând galeria imperială de pictură din Viena, face o descoperire prețioasă.

Descoperă portretul lui Mihai-Viteazu într'un tablou în miniatură de *Frantz Franken I*, artist al veacului al XVII-lea și pictor al împăratului Rudolf. Tabloul acesta e lucrat în ulei și poartă No. 822 în catalogul galeriei, la pag. 211²⁾; el reprezintă scena când *regele Croesus* arată bogățiile sale înțeleptului *Solon*. Croesus e pe planul întâi, îmbrăcat în vestimente

¹⁾ Mag. ist., vol. IV, pag. 216.

²⁾ Vezi în Analele acad. pag. 27. serie II, tom. XV, comunicare făcută de d-l D. A. Sturdza.

regale, ținând în mâna dreaptă paloșul, cu care arată lui Solon ce e la dreapta lui—niște vase de aur, puse pe jos, și pe o masă, semnul bogăției; la stânga lui Croesus, stă o femeie prea frumoasă și îmbrăcată scump; la dreapta acestei femei ce o ține de braț, stă un bărbat falnic și cu o privire impunătoare; acest bărbat, pe pânza lui Franken, al doilea pe plan, după Croesus, este Mihai-Viteazu al nostru. El e îmbrăcat în costumul său de oraș: pe piept poartă o lorica (cuirasse), cu cămașe de zale, în picioare ciorapi verzi și pantofi scobiți cu niște paftale la vârf; pe umăr stă spânzurat un lanț de oțel, cu un pumnal, la închiotoare. Pe umeri atârnă o manta purpurie, cu gulerul de samur, iar în cap o gugiumăna frântă pe stânga cu un penaj de pene de struț, împodobit cu pietre scumpe. Celelalte persoane ce se mai văd pe pânză, în planuri secundare, formează alaiul; ele reprezintă breslele orașenești. Francken se vede că a voit să reprezinte prinț' acest tablou toate fericirile omenești: înțelepciunea prin Solon, bogăția prin Croesus, farmecul prin acel chip încântător al unei femei frumoase, munca prin figurile viguroase și sănătoase ale orășenilor și în fine, gloria, virtutea și curagiul, prin Mihai al nostru. Acest tablou a fost lucrat de pictorul Francken din ordinul împăratului Rudolf. Francken și Sadeler erau artiștii curții imperiale, unul pictor, altul sculptor; iar Iacob Franco, Orteliu și Kevenhiller istoriografi împăratului. O copie după acest tablou a fost făcută în ulei de pictorul Costin Petrescu, aşezată actualmente la Palatul artelor (expoziție).

Probabil că împăratul Rudolf a voit să ducă la nemurire această vizită, a lui Mihai, la Praga, și de aceea a pus pe pictorul său să execute acest tablou. Intr'adevăr în 1600, Mihai, pentru a expune întreaga situație a creștinătății și țerilor locuite de Români, împăratului, se hotărăște a avea o întrevadere cu dânsul, și a-i înmână acel celebru memoriu, ce se poate citi în tesaurul de monumente istorice al lui Papiu Ilarian. După relațiunile istoricilor contemporani, *Ortelius*¹⁾ și *comitele Kevenhiller*, Mihai se duse la Viena în 25 Decembrie 1600, cu 70 de boeri călări, și 12 trăsuri; a ajuns la Praga la 23 Martie 1601 cu 35 persoane, toți îmbrăcați scump și înarmați cu arce, săgeți, buzrugane și săbii argintate.

Aci, după cum spune istoricul Iacob Franko,²⁾ „banchete peste banchete strălucite se dădeau în onoarea lui, din partea celor mai mari ai curții, pentru că acest Mihai era un bărbat serios, viteaz și cercat“. Așa se și explică de ce Franken a pus pe Mihai pe pânza sa și ținând la braț pe acea femeie frumoasă, dându-i, lui, această onoare, pentru înaltele sale virtuți sufletești.

Tot atunci ii venise în gând împăratului Rudolf să se căsătorească cu fiica lui Mihai-Viteazu, Domnița Florica; dar istoricul împăratului, Kevenhiller ne spune că Rudolf scrise mamei sale ca să aleagă între fica Archiduhalnei Carl, între a Moscovitului și a Românilui; de oarece mâna principesei

¹⁾ Cronologia tipărită în 1602 la Nurenberg.

²⁾ Historiae, ... relationis, Leipzig 1601.

Mariei de Medicis nu o putù cästigä, aceasta îl sfåtuì sã ia pe a Archiducelui Carl¹⁾. Cu împåratul la Praga au venit și Sadeler și Franken cänd ei și executară chipul lui Mihai după naturå. Sadeler spune însuși pe portret: „ad vivum delineavit“ (făcut după naturå).

Franken nu erà să scrie aceste cuvinte pe tabloul său, în ulei, căci nu se puteà aduce explicaþiuni numai faþă de un personagiu. Că l-a făcut după naturå și nu după al lui Sadeler, e cert, căci la Sadeler haina e albă iar aci e roþie. La Sadeler a posat în costumul de ceremonie iar la Franken în costumul de oraþ și noi Românii ne felicităm de acest portret al lui Mihai, căci el imaculează perfect chipul și costumul său autentic.

In acest portret, Mihai, mai mult pare de 43 de ani ca în al lui Sadeler, care de sigur, ca sculptor, n'a putut reproduce după naturå prin gravat, cu acul pe aramă, toate tråsăturile feþii și expresiunea ce o poate da un pictor.

In portretul lui Sadeler, Mihai pare mai bâtrân, cu o figură slabă, pe cänd în al lui Franken e tocmai după cum ni-l descrie istoricii contemporani: frumos, cu o privire energetică și puþin melancolică. (Vezi portretul No. X).

XI) O copie după acest portret, în bust, mărime naturală, a fost executată de pictorul Oscar V. Obedeanu, în anul 1900; acest tablou l-a cumpărat M. S. Regele și se găsește în Palatul regal din Bucureþti. In acest portret, Doamnelor și Domnilor, se poate observa mai amânunþit toate cele ce am relatat la tabloul original al lui Franken. (Vezi portretul No. XI).

Până în prezent, deci, reese, Doamnelor și Domnilor, că cel mai bun portret al lui Mihai este cel al lui Franken, pentru că el a fost lucrat de un pictor mare, în ulei, și după naturå. După copia acestui portret, făcută de pictorul Obedeanu, îmi permit a oferi acestei Societăþi, Doamnă Președintă²⁾, chipul lui „Mihai al nostru“, pentru ca mereu să avem dinaintea noastră pe acela ce a întrupat visul tuturor Românilor și el veghiând la lucrările noastre, să râmână aci, de-a pururea!

¹⁾ Vezi în istoricii, comitele Kevenhiller, Gebhardy și Enghel după memoriile ambasadorelor Kevenhiller, la Madrid, vârul istoricului și intermediar între Rudolf și Mama sa. Vezi In Thes. de mon. ist vol. II, pag. 252, Papiu Ilarian.

²⁾ Președinta Societăþii femeilor române, d-na Ecaterina G. Gr. Cantacuzino.

MIHAI-VITEAZU

Portretul No. XI de pictorul «Oscar V. Obedeanu», copie făcută în 1900 după portretul lui Mihai din tabloul lui «Francken» dela Museul imperial din Viena.

Acvest portret e proprietatea M. S. Regelui Carol I al României.

Editiunea Const. V. Obedeanu.

MIHAI-VITEAZU

Portretul No. X din tabloul lui «Franz Francken», pictorul impăratului Rudolf; făcut probabil cu ocaziunea venirii lui Mihai la Praga în 1601, după natură: «Regele Croesus arătând bogățiile sale înțeleptului Solon»; proprietatea Museului imperial din Viena, cu No. 822 în catalogul galeriei; descoperit de d-l Dimitrie A. Sturdza.

Edițiunea Const. V. Obedeanu.

MIHAI-VITEAZU

Portretul No. II din catalogul de stampe colecționate de istoricul «Ieronim Orteliu Augustanul». Făcut de gravorul «Widenman» în 1651.

Ediția Cons. V. Obedeanu.

MIHAI-VITEAZU

Portretul No. IV gravat pe moneda de aur de zece galbeni ce se află în Museul imperial din Viena.
Această monedă a fost bătută de Domnul Mihai la anul 1600 în urma victoriei dela Alba-Iulia.

O aşă monedă se găseşte şi în colecţiunea Academiei române

Ediţie Const. V. Obudeanu.

Si Deus o. uellet Dacorum hic colla MICHAEL
Eximeret furor libera tota nro.

Dieicit ueteri pridem de uertice Dacum
Turca Asie, Argolici rexq; timendus agri.
Damna tamen tentans reparare priora MICHAEL,
Et veteres referens inde ments anos;
Contendit (factum modò forte fidente) fuisse,
Fiat adhuc Daco pellere Thrace lare.

GOTT-

MIHAI-VITEAZU

Portretul No. V gravat de un sculptor anonim, se aseamănă la figură și la port
cu al lui «Custodis» și al italianului «Ioan Orlandi».

Edițiunea Const. V. Obudeanu.

MICHEL' VAIVODE DELLA VALACCH
IA IL QVALE PRESE LA CITĀ DINICOP
OLI NELĀ BULGARIA L ANNO IS 98

*Ioan. Orlandi
Formans Romam*

MIHAI-VITEAZU

Portretul No. VI făcut în gravură de sculptorul italian «Ioan Orlandi» la 1598, în Roma,
după ce Mihai luă cetatea Nicopoli

Editiunea Const. V. Obedeanu.

MIHAI-VITEAZU

Portretul No. VII făcut de gravorul «Franco» se aseamănă cu al lui «Sadeler».
Editiunea Const. V. Obudeanu.

BIBLIOTECĂ
CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCURESTI